

Σχέδιο Δράσης για ερευνητικές συνεργασίες ΕΕ & Εύξεινου Πόντου

Μια σημαντική πρωτοβουλία για τη διακρατική και περιφερειακή συνεργασία των χωρών του Εύξεινου Πόντου σε θέματα Επιστήμης και Τεχνολογίας, το Σχέδιο Δράσης του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας Ευξείνου Πόντου (ΟΣΕΠ), υιοθέτησαν οι αρμόδιοι υπουργοί των χωρών-μελών σε συνάντηση που πραγματοποιήθηκε στις 28 Σεπτεμβρίου 2005, στην Αθήνα.

Στη συνάντηση, η οποία διοργανώθηκε από το υπουργείο Ανάπτυξης, σε συνεργασία με το Διεθνές Κέντρο Μελετών Ευξείνου Πόντου (ΔΙΚΕ-ΜΕΠ), συμμετείχαν οι υπουργοί Επιστήμης και Τεχνολογίας της Αλβανίας, Αρμενίας, Αζερμπαϊτζάν, Βουλγαρίας, Γεωργίας, Ελλάδας, Μολδαβίας, Ουκρανίας, Ρουμανίας, Ρωσικής Ομοσπονδίας, Σερβίας-Μαυροβουνίου και Τουρκίας, καθώς και εκπρόσωποι της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και Μη Κυβερνητικών Οργανισμών.

Το "Καινοτομία, Έρευνα και Τεχνολογία" βρέθηκε στην εκδήλωση και παρουσιάζει ένα σύντομο απολογισμό της καθώς και τους βασικούς άξονες του Σχεδίου Δράσης. Επίσης, αξιωματούχοι της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και των χωρών του ΟΣΕΠ μιλούν για τις προσδοκίες τους όσον αφορά την προώθηση των διακρατικών και περιφερειακών συνεργασιών στον τομέα της έρευνας και καινοτομίας. Το αφιέρωμα επιμελήθηκαν οι συντάκτες του περιοδικού Μαργαρίτης Προέδρου και Γεωργία Τζένου.

Ο ΟΣΕΠ "γέφυρα" συνεργασίας Εύξεινου Πόντου και ΕΕ

Στόχος της συνάντησης ήταν η διερεύνηση τομέων στους οποίους η περιφερειακή συνεργασία μπορεί να αποτελέσει μοχλό ανάπτυξης της ευρύτερης περιοχής της Μαύρης Θάλασσας. Κεντρικά θέματα συζήτησης ήταν η ανάγκη μιας δομημένης στρατηγικής για την καλύτερη δυνατή αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού, η αναθεώρηση των δομών Επιστήμης και Τεχνολογίας με βάση τις επιταγές της ελεύθερης αγοράς, καθώς και η ανεύρεση χρηματοδοτικών πόρων και επενδύσεων.

Το ενεργό ενδιαφέρον της Ελλάδας για τις πρωτοβουλίες επιστήμης και τεχνολογίας στην περιοχή του Εύξεινου Πόντου υπογράμμισε ο Υφυπουργός Ανάπτυξης Γιάννης Παπαθανασίου στην εναρκτήρια ομιλία του στη Διάσκεψη Υπουργών. Συγκεκριμένα, στο πλαίσιο της ελληνικής προεδρίας του ΟΣΕΠ (Νοέμβριος 2004 – Απρίλιος 2005), προετοιμάστηκε το Σχέδιο Δράσης για την επιστημονική και τεχνολογική συνεργασία και λήφθηκαν οι αποφάσεις για τις προπαρασκευαστικές συναντήσεις και τη Διάσκεψη των Υπουργών. Ο κ. Παπαθανασίου αναφέρθηκε επίσης στις διμερείς επιστημονικές συνεργασίες της Ελλάδας με τις χώρες του ΟΣΕΠ, που, ενδεικτικά, την τελευταία τριετία έχουν οδηγήσει στη χρηματοδότηση 150 κοινών ερευνητικών έργων, με ποσό που ανέρχεται στα 2,2 εκατ. ευρώ.

Σύμφωνα με τον Υφυπουργό Ανάπτυξης, το Σχέδιο Δράσης αναμένεται να μεταβάλει ριζικά το επιστημονικό και τεχνολογικό τοπίο στην περιοχή, να δώσει νέα ώθηση στο ερευνητικό δυναμικό και να ενδυναμώσει τη συνεργασία των χωρών αυτών με την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ο ΟΣΕΠ, με την Ελλάδα ως πλήρες μέλος της ΕΕ και άλλες τρεις υποψήφιες για ένταξη χώρες, μπορεί να λειτουργήσει ως "γέφυρα" μεταξύ των κρατών του Εύξεινου Πόντου και της ΕΕ σε θέματα έρευνας και τεχνολογίας.

Η χρονική συγκυρία για την υιοθέτηση του Σχεδίου Δράσης είναι εξαιρετικά ενδιαφέροντα, συνεχίζει ο κ. Παπαθανασίου, καθώς συμπίπτει με την περίοδο διαμόρφωσης του 7ου Προγράμματος Πλαισίου για την Έρευνα της ΕΕ, αλλά και του χρηματοδοτικού εργαλείου της ευρωπαϊκής πολιτικής για τις γειτονικές χώρες που θα μπορούσε να στηρίξει ερευνητικές δράσεις.

Στιγμιότυπο από τη συνάντηση των υπουργών Επιστήμης και Τεχνολογίας των χωρών-μελών του ΟΣΕΠ

Από την πλευρά του ο Δρ Γ. Μπόνας, συντονιστής της πρωτοβουλίας από πλευράς Γενικής Γραμματείας Έρευνας και Τεχνολογίας του Υπουργείου Ανάπτυξης, επισημαίνει ότι το Σχέδιο Δράσης επιβεβαιώνει την πολιτική βούληση των χωρών του Εύξεινου Πόντου για επιστημονική συνεργασία τόσο μεταξύ τους όσο και με την ΕΕ. Τονίζει, δε, την ανάγκη να βρεθούν πόροι για την υποστήριξη του Σχεδίου από εθνικά προγράμματα και προγράμματα διεθνούς συνεργασίας των χωρών αυτών, καθώς και από το Πρόγραμμα Πλαίσιο της ΕΕ. Σύμφωνα με τον κ. Μπόνα, η ΓΓΕΤ θα καταβάλει ιδιαίτερη προσπάθεια για την υλοποίηση των επιμέρους στόχων του Σχεδίου, εμπλέκοντας κατά προτεραιότητα ελληνικούς φορείς.

Σχέδιο Δράσης για ερευνητικές συνεργασίες σε περιφερειακό επίπεδο

Κύριος στόχος του Σχεδίου Δράσης είναι η ανάπτυξη επιστημονικής και τεχνολογικής συνεργασίας, σε περιφερειακό επίπεδο, με αμοιβαία οφέλη για τα κράτη μέλη του ΟΣΕΠ. Το συγκεκριμένο Σχέδιο δεν αποκλείει άλλες ερευνητικές πρωτοβουλίες (σε τοπικό, εθνικό, περιφερειακό επίπεδο) ή διμερείς συμφωνίες. Αντίθετα, ενθαρρύνει την ευρύτερη συνεργασία με οργανισμούς από χώρες εκτός της συγκεκριμένης περιοχής.

Το ΕΚΤ στον Εύξεινο Πόντο, τη Ρωσία και τα νέα ανεξάρτητα κράτη

Η ενίσχυση της συνεργασίας της ΕΕ με τις χώρες του Εύξεινου Πόντου και τα νέα ανεξάρτητα κράτη της πρώην ΕΣΣΔ στον τομέα των νέων και αναδυόμενων επιστημών και τεχνολογιών είναι ο στόχος του νέου έργου "Opening up the New and Emerging Science and Technology in NIS countries", που συντονίζει το Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης και υλοποιείται στο πλαίσιο του 6ου Προγράμματος Πλαισίου (πρόγραμμα "Νέες και αναδυόμενες επιστήμες και τεχνολογίες" - NEST).

Στο έργο συμμετέχουν ερευνητικοί οργανισμοί από τη Ρωσία, την Ουκρανία, τη Λευκορωσία και τη Μολδαβία. Οι οργανισμοί αυτοί συνδυάζουν διαφορετικές σχολές σκέψης και διεπιστημονικά πεδία, γεγονός που αναμένεται να οδηγήσει σε σημαντικές ερευνητικές συνεργασίες καινοτομίας, αλλά και στον εντοπισμό νέων και αναδυόμενων ερευνητικών πεδίων.

Στο πλαίσιο του έργου θα καταγραφούν ερευνητικοί οργανισμοί και μεμονωμένοι ερευνητές από τις χώρες του Εύξεινου Πόντου και τα νέα ανεξάρτητα κράτη της πρώην ΕΣΣΔ που δραστηριοποιούνται στις αναδυόμενες επιστήμες και τεχνολογίες (frontier research), ενώ θα διαμορφωθεί και σχετική βάση δεδομένων με δυνατότητα αναζήτησης. Η βάση αυτή μπορεί να αποτελέσει μια σημαντική πηγή ανεύρεσης συνεργατών για ευρωπαϊκά ερευνητικά έργα.

Επιπλέον, θα πραγματοποιηθούν ενημερωτικές ημερίδες και συναντήσεις εργασίας, με σεμινάρια για την ενίσχυση της συμμετοχής φορέων από τις χώρες αυτές στο 7ο Πρόγραμμα Πλαίσιο και σε άλλα ευρωπαϊκά προγράμματα έρευνας. Οι εκδηλώσεις, που θα πραγματοποιηθούν με τη συμμετοχή και την υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, στοχεύουν στην ποσοτική, αλλά κυρίως στην ποιοτική αναβάθμιση της συμμετοχής τους στο 7ο ΠΠ.

Ιδιαίτερη σημασία θα δοθεί στην καταγραφή και αξιολόγηση των διαφορετικών κοινωνικών και πολιτισμικών συνθηκών για την έρευνα στα εμπλεκόμενα κράτη, καθώς και στις διαφοροποιήσεις σχετικά με τη χρηματοδότηση της έρευνας και τη δομή της επιστημονικής σταδιοδρομίας.

Σημειώνεται ότι ο συντονιστικός ρόλος του ΕΚΤ στο παραπάνω έργο εντάσσεται στο πλαίσιο της στρατηγικής του για την ενίσχυση του ρόλου της Ελλάδας στον τομέα Ε&ΤΑ στις παραπάνω γεωγραφικές περιοχές, μέσω της σύγκλισης των εθνικών ερευνητικών πρωτοβουλιών και της υλοποίησης του Ευρωπαϊκού Χώρου Έρευνας. Προς αυτή την κατεύθυνση, άλλωστε, το ΕΚΤ συμμετέχει ήδη σε οκτώ έργα για ερευνητικές συνεργασίες και δικτύωση σε Ευρώπη, Μεσόγειο και Δ. Βαλκάνια.

Παράλληλα, το ΕΚΤ αποτελεί Εθνικό Σημείο Επαφής για το 6ο Πρόγραμμα Πλαίσιο, ένα ενιαίο σημείο πρόσβασης για την άμεση και έγκαιρη πληροφόρηση και υποστήριξη της ακαδημαϊκής, ερευνητικής και επιχειρηματικής κοινότητας.

Το Σχέδιο Δράσης προτείνει πέντε βασικούς άξονες δράσης:

1. Ανθρώπινοι Πόροι

Οι χώρες του ΟΣΕΠ έχουν μεγάλη παράδοση και αξιοσημείωτα επιτεύγματα στους τομείς της επιστήμης και της τεχνολογίας. Για τη διατήρησή και αξιοποίηση του ερευνητικού αυτού δυναμικού απαιτούνται μέτρα που θα προωθούν, μεταξύ άλλων: την ανάδειξη του ρόλου των επιστημόνων στη βιώσιμη ανάπτυξη με βάση τη γνώση, την επιστημονική σταδιοδρομία, τη διαμόρφωση ελκυστικού περιβάλλοντος για νέα επιστημονικά talέντα, την ενίσχυση της απόδοσης του ερευνητικού προσωπικού με προγράμματα κινητικότητας, ανταλλαγές επιστημονικού προσωπικού, διεθνή συνέδρια και πρωτοβουλίες δικτύωσης.

Σημαντικό ρόλο θα παίξει η ανάπτυξη μηχανισμών για την ενημέρωση της επιστημονικής κοινότητας σχετικά με πηγές και τρόπους χρηματοδότησης, η διενέργεια επιμορφωτικών σεμιναρίων για την οργάνωση των ερευνητικών συστημάτων, καθώς και η ανάληψη δράσεων για την ευαισθητοποίηση του ευρύτερου κοινού για θέματα επιστήμης.

2. Δόμηση Ικανοτήτων

Τα προτεινόμενα μέτρα περιλαμβάνουν: μελέτες και διάδοση καλών πρακτικών σε περιφερειακό επίπεδο, συγκριτική αξιολόγηση για την αναδιοργάνωση των εθνικών ερευνητικών συστημάτων με την εμπλοκή δημόσιων και ιδιωτικών φορέων, διαφανή αξιολόγηση ερευνητικών οργανισμών σύμφωνα με διεθνή πρότυπα, αξιολόγηση ανταγωνιστικών ερευνητικών προγραμμάτων και έργων, υποστήριξη των μεμονωμένων ερευνητικών κέντρων που συντονίζουν δράσεις για τον ΟΣΕΠ, αναθεώρηση των διμερών συνεργασιών, διαμόρφωση ενός συστήματος Εθνικών Σημείων Επαφής για την υποστήριξη

ξη των δράσεων του ΟΣΕΠ, αναθεώρηση των κανονισμών για την προστασία των Δικαιωμάτων Πνευματικής και Βιομηχανικής Ιδιοκτησίας, εναρμόνιση των προτύπων και των συστημάτων πιστοποίησης για όλες τις χώρες του ΟΣΕΠ, διασφάλιση χρηματοδότησης από το Ταμείο Ανάπτυξης του ΟΣΕΠ, καθώς και από άλλες δημόσιες και ιδιωτικές πηγές.

3. Ερευνητικές Υποδομές

Η αναβάθμιση των ερευνητικών υποδομών είναι αναγκαία για όλες τις εμπλεκόμενες χώρες. Προτείνεται, λοιπόν, η υποβολή προτάσεων για χρηματοδότηση από εθνικά και διεθνή προγράμματα, δίνοντας προτεραιότητα σε πολυεθνικά έργα για την από κοινού ανάπτυξη και αξιοποίηση ερευνητικών υποδομών σε περιφερειακό επίπεδο. Επιπλέον, ενθαρρύνεται η διασύνδεση εθνικών ερευνητικών και εκπαιδευτικών ηλεκτρονικών δικτύων των χωρών του ΟΣΕΠ μεταξύ τους, αλλά και με δίκτυα και υποδομές της ΕΕ. ▶

4. Καινοτομία

Βασικές προτεραιότητες των δράσεων είναι η ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της επιστημονικής έρευνας, σε σχέση με το κόστος, καθώς και η επίτευξη της διαδικασίας για τη μεταφορά των ερευνητικών αποτελεσμάτων στην αγορά ως καινοτόμα προϊόντα.

Προς αυτή την κατεύθυνση, προτείνονται συγκριτικές μελέτες που αφορούν τόσο την απόδοση των υφιστάμενων δομών καινοτομίας και τη δυνατότητα ανάπτυξης νέων πρωτοβουλιών, όσο και την ανεύρεση χρηματοδοτικών πόρων. Επιπλέον, ενθαρρύνεται η αξιολόγηση της συνεργασίας μεταξύ κέντρων καινοτομίας, ακαδημαϊκής κοινότητας και βιομηχανίας, η δικτύωση καινοτόμων μονάδων σε περιφερειακό και διεθνές επίπεδο, καθώς και η κατάρτιση στελεχών που δραστηριοποιούνται στον τομέα της καινοτομίας.

5. Θεματικές προτεραιότητες για την έρευνα

Πέρα από τις εθνικές προτεραιότητες κάθε κράτους μέλους του ΟΣΕΠ για την έρευνα, οι χώρες αυτές έχουν το συγκριτικό πλεονέκτημα σε συγκεκριμένα επιστημονικά πεδία, στα οποία ενθαρρύνεται η από κοινού ανάπτυξη περιφερειακών ερευνητικών πρωτοβουλιών. Τα επιστημονικά αυτά πεδία αναφέρονται στην Οικονομική Ατζέντα του ΟΣΕΠ για το Μέλλον και περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, το περιβάλλον, τη σεισμολογία, την ενέργεια, τις μεταφορές, τη γεωργία, την ασφάλεια τροφίμων, τις τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνιών, κ.λπ.

Η διάρκεια του Σχεδίου Δράσης είναι 4ετής. Όσον αφορά την εφαρμογή των προτεινόμενων μέτρων, δεν προβλέπεται συγκεκριμένος προϋπολογισμός, αλλά χρηματοδότηση σχετικών έργων από εθνικά και διεθνή προγράμματα. ■

"Το 7ο Πρόγραμμα Πλαίσιο συμβάλλει στην αντιμετώπιση των πραγματικών αναγκών και των προκλήσεων κάθε χώρας"

Συνέντευξη με τον András Siegler, Διευθυντή στη Διεύθυνση "Διεθνής Επιστημονική Συνεργασία" (Γ.Δ. Έρευνας της ΕΕ)

▼ **Τι αναμένετε από τη συνάντηση των Υπουργών Επιστημών και Τεχνολογίας των κρατών-μελών του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας Εύξεινου Πόντου;**

▲ Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρευρέθηκε στη Συνάντηση μετά από πρόσκληση και είχε την ευκαιρία να εκφράσει τη θετική της στάση απέναντι στη συγκεκριμένη περιφερειακή συνεργασία, της οποίας οι δεσμοί ξεπερνούν τα γεωγραφικά όρια: στόχος της είναι να βοηθήσει τις ενδιαφερόμενες χώρες να συμμετέχουν ενεργά στον Ευρωπαϊκό Χώρο Έρευνας, και πιο συγκεκριμένα στα ευρωπαϊκά Προγράμματα Πλαίσιο για την Έρευνα, έτσι ώστε, σε σύντομο χρονικό διάστημα, να μπορούν να συμβαδίζουν με τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες σε θέματα έρευνας και καινοτομίας. Οι χώρες που συμμετείχαν στο Συμβούλιο παρουσιάζουν διαφορές όχι μόνον ως προς το στάδιο ανάπτυξης στο οποίο βρίσκονται, αλλά και ως προς την ιστορία τους και το πολιτισμικό τους υπόβαθρο. Εντούτοις, η διαφορετικότητα αυτή καθαυτή δεν πρέπει να αποτρέψει την ανάπτυξή τους με ταχείς ρυθμούς.

Προς αυτή την κατεύθυνση, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εφαρμόζει την επονομαζόμενη Ευρωπαϊκή Πολιτική Γειτονίας, μια σημαντικότερη πολιτική με στόχο την προώθηση της καινοτομίας και της οικονομικής ανάπτυξης τρίτων χωρών που συνορεύουν με το ανατολικό και το νότιο άκρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στο πλαίσιο αυτό, μεταξύ άλλων, η συμμετοχή χωρών από την περιοχή του Καυκάσου, όπως η Αρμενία, το Αζερμπαϊτζάν και η Γεωργία, καθώς και χωρών από την ευρύτερη ανατολικοευρωπαϊκή περιοχή είναι πάντα ευπρόσδεκτη.

Η Επιτροπή υποστηρίζει τις χώρες αυτές με διάφορους τρόπους, και όχι μόνο με τη χρηματοδότηση

εκδηλώσεων. Αναλαμβάνονται συγκεκριμένες δράσεις σε σχέση με ομάδες χωρών, όπως τα Βαλκάνια και οι χώρες της Μεσογείου, ενώ μια σημαντική πρωτοβουλία, το πρόγραμμα INTAS, έχει τεθεί επίσης σε εφαρμογή για την Προώθηση της Συνεργασίας με επιστήμονες από τα Νέα Ανεξάρτητα Κράτη της πρώην Σοβιετικής Ένωσης. Η περιοχή της Μαύρης Θάλασσας έχει ιδιαίτερη σημασία, διότι αποτελεί ένα αμάλγαμα, ένα μωσαϊκό διαφόρων άλλων περιοχών.

▼ **Ποια είναι η εμπειρία σας από Σχέδια Δράσης για τη διεθνή επιστημονική συνεργασία που υιοθετήθηκαν στο παρελθόν; Με ποιον τρόπο μπορούν να ενθαρρύνουν τη συμμετοχή των χωρών αυτών στα Προγράμματα Πλαίσιο;**

▲ Ένας από τους κύριους στόχους αυτών των Σχεδίων Δράσης είναι η προώθηση του διαλόγου για τον καθορισμό πολιτικών σε σχέση με την οικονομική ανάπτυξη και την επιστημονική καινοτομία στις χώρες αυτές. Ειδικά για τη συμμετοχή στα Προγράμματα Πλαίσιο, έχουν αναληφθεί ορισμένες πρωτοβουλίες για διάλογο, σε περιφερειακό επίπεδο, που χρηματοδοτούνται με διάφορους τρόπους, όπως, μεταξύ άλλων, τα έργα των Ευρωπαϊκών Δικτύων Έρευνας (ERA –NET). ▶

Τα αποτελέσματα των Σχεδίων Δράσης δεν είναι πάντα άμεσα. Υπάρχουν γενικές δράσεις, στις οποίες συμμετέχει ακόμα και η ίδια η Επιτροπή, και συγκεκριμένα έργα που ανταποκρίνονται σε ειδικές ανάγκες και προβλήματα των χωρών αυτών. Οι συνήθεις τομείς συνεργασίας είναι οι κλιματικές μεταβολές, η διαχείριση υδάτινων πόρων, η προστασία της πολιτισμικής κληρονομιάς, θέματα κοινωνικής σταθερότητας, κ.λπ.

▼ Ποιος θα είναι ο ρόλος της Διεθνούς Συνεργασίας στο επόμενο Πρόγραμμα Πλαίσιο;

▲ Στο 7ο Πρόγραμμα Πλαίσιο, οι διεθνείς δράσεις με τρίτες χώρες θα διαδραματίσουν σημαντικότερο ρόλο και θα αφορούν και τους τέσσερις άξονες: τη Συνεργασία, τις Ιδέες, το Ανθρώπινο Δυναμικό, τις Ικανότητες. Φυσικά, οι κύριες δράσεις (που συνιστούν συνεργατικά ερευνητικά έργα) θα πραγματοποιηθούν στο πλαίσιο του προγράμματος για τη Συνεργασία, αναμένουμε όμως και όλες οι άλλες θεματικές προτεραιότητες να εμπεριέχουν διεθνή διάσταση. Μέσω του άξονα «Ικανότητες» προβλέπονται μέτρα που θα διασφαλίζουν το συντονισμό του Προγράμματος Πλαισίου σε όλο του το εύρος. Οι δράσεις αυτές συνήθως είτε επιλύουν προβλήματα παγκόσμιου χαρακτήρα είτε ανταποκρίνονται στις συγκεκριμένες ανάγκες ομά-

δων χωρών. Το 7ο Πρόγραμμα Πλαίσιο είναι ένα επιστημονικό πρόγραμμα, μία πρωτοβουλία που βασίζεται στην αριστεία, αλλά υπηρετεί πολύ ρεαλιστικούς σκοπούς: συμβάλλει στην αντιμετώπιση των πραγματικών αναγκών και των προκλήσεων που αφορούν κάθε χώρα που μετέχει.

▼ Ποια είναι τα βασικά προβλήματα που αναμένετε να αντιμετωπίσετε κατά την υλοποίηση των εν λόγω δράσεων;

▲ Το πιο ενδιαφέρον στοιχείο των δράσεων σε διεθνές επίπεδο είναι ο τρόπος αντιμετώπισης των προβλημάτων επικοινωνίας και η επίτευξη συνεργασίας μεταξύ διαφορετικών πολιτισμών. Αυτό αποτελεί συγχρόνως και μία από τις σημαντικότερες προκλήσεις του προγράμματος για τη Διεθνή Συνεργασία.

Παρά τις δυσκολίες, πιστεύω ότι η συνεργασία αυτή είναι εφικτή. Υπάρχουν επιτυχημένα έργα που το αποδεικνύουν. Με όλες αυτές τις χώρες μπορούμε να συνεργαστούμε πολύ αποδοτικά, με τη συνδρομή των καλύτερων Ευρωπαίων επιστημόνων, προκειμένου να αντιμετωπίσουμε σημαντικές προκλήσεις, όπως τις ασθένειες που είναι απόρροια της φτώχειας, την αειφόρο ανάπτυξη, κ.λπ. Παρότι μερικές φορές οι δυσκολίες μπορεί να είναι πολλές, σίγουρα αξίζει τον κόπο. Σε τελική ανάλυση, οι άνθρωποι δεν διαφέρουν και τόσο πολύ μεταξύ τους. ■

"Η Ρωσία προσελκύει πολλούς Ξένους ερευνητές, καθώς ορισμένες επιστημονικές εγκαταστάσεις της χώρας είναι μοναδικές στον κόσμο"

Συνέντευξη με τον Vladimir N. Fridlyanov, Αναπληρωτή Υπουργό Παιδείας και Επιστημών της Ρωσίας

▼ Πώς θα περιγράφατε τη σύγχρονη κατάσταση έρευνας και τεχνολογίας στη Ρωσία; Ποιες είναι οι κύριες προτεραιότητες για τη χώρα σας;

▲ Οι εθνικές προτεραιότητες για την έρευνα στη Ρωσία αφορούν κυρίως τους ακόλουθους τομείς: νέα υλικά, Διάστημα, πληροφορική, νανοτεχνολογίες, ενέργεια, βιοτεχνολογία. Αυτές οι προτεραιότητες αποτελούν τη βάση για την προώθηση της επιστημονικής έρευνας.

Ιδιαίτερη σημασία δίνεται πάντα στη βασική έρευνα, τομέας στον οποίο τα κρατικά ερευνητικά κέντρα, όπως η Ακαδημία Επιστημών, παρουσιάζουν σημαντικά επιτεύγματα. Παράλληλα, όμως, πολλά ινστιτούτα και βιομηχανικά ερευνητικά κέντρα εξειδικεύονται στις εφαρμοσμένες επιστήμες, καλύπτοντας ποικίλα επιστημονικά πεδία.

Όσον αφορά την υποδομή για την έρευνα και την καινοτομία, έχουν ήδη δημιουργηθεί αρκετά τεχνολογικά πάρκα και κέντρα, τόσο από την ακαδημαϊκή κοινότητα όσο και από τη βιομηχανία. Σύμφωνα με πρόσφατο νόμο της

Ρωσικής Ομοσπονδίας, μάλιστα, οι ειδικές οικονομικές ζώνες της χώρας περιλαμβάνουν και τεχνολογικές ζώνες, όπου θα διαμορφώνονται "τεχνοπόλεις", με διαφοροποιήσεις ως προς τον επιστημονικό προσανατολισμό τους.

Αξίζει να σημειωθεί πως ακόμα και η Ακαδημία Επιστημών, που εξειδικεύεται στη βασική έρευνα, σκοπεύει να ιδρύσει κέντρο καινοτομίας για τη μεταφορά των ερευνητικών αποτελεσμάτων στην αγορά. Το κέντρο αυτό αναμένεται να δώσει στους επιστήμονες την ευκαιρία να υλοποιήσουν πολλά και διαφορετικά έργα.

▼ Ποια είναι η εμπειρία σας από τη συνεργασία της ρωσικής επιστημονικής κοινότητας με συναδέλφους τους από τα κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τις χώρες της Μαύρης Θάλασσας και των Βαλκανίων;

▲ Οι επιστημονικές ομάδες της χώρας συμμετέχουν ήδη σε έργα του 6ου Προγράμματος Πλαισίου (6ο ΠΠ) για την Έρευνα της ΕΕ, ενώ προετοιμάζονται και για το 7ο ΠΠ. Επιπλέον, υπάρχουν σημαντικές διμερείς συμφωνίες και ▶

ερευνητικά έργα με όλες, πρακτικά, τις χώρες της κοινότητας. Για παράδειγμα, έχει υπογραφεί διακυβερνητική συμφωνία με την Ελλάδα, στην οποία προβλέπεται η λειτουργία διμερούς ομάδας εργασίας για την επιστήμη και την τεχνολογία.

Για την ενθάρρυνση της συμμετοχής των ερευνητών σε διεθνή έργα, έχουν δημιουργηθεί σημεία επαφής για την επιστήμη, όπου μεγάλα ινστιτούτα της Ρωσίας, ανάλογα με την επιστημονική τους κατεύθυνση, θα επικεντρώσουν μέρος της δραστηριότητάς τους στη συνεργασία και την αλληλεπίδραση με αντίστοιχα κέντρα χωρών της ΕΕ.

Εκτός από την Ευρώπη, έχουμε ήδη υπογράψει ετήσιες συμφωνίες για επιστημονική συνεργασία με τις ΗΠΑ, ενώ βρισκόμαστε σε φάση διαπραγματεύσεων για ένα 10ετές πλαίσιο συνεργασίας μεταξύ των επιστημόνων των δύο χωρών. Ερευνητικά έργα και μελέτες πραγματοποιούνται επίσης σε συνεργασία με τις χώρες του ΝΑΤΟ, ενώ και οι σχέσεις μας με την Ιαπωνία είναι αρκετά καλές. Και, φυσικά, συνεργαζόμαστε και με τα νέα ανεξάρτητα κράτη της πρώην ΕΣΣΔ.

Όσον αφορά την κινητικότητα των ερευνητών μας, πολλοί Ρώσοι επιστήμονες ταξιδεύουν και εργάζονται σε άλλες χώρες. Και από την άλλη μεριά, βέβαια, η Ρωσία προσελκύει πολλούς ξένους ερευνητές, καθώς ορισμένες επιστημονικές εγκαταστάσεις της χώρας μας είναι μοναδικές στον κόσμο.

Ένα πολύ καλό παράδειγμα διεθνούς συνεργασίας είναι η συμμετοχή Ρώσων επιστημόνων στη δημιουργία του πρώ-

του αντιδραστήρα σύντηξης (ITER), ο οποίος κατασκευάζεται μεταξύ Γαλλίας και Ελβετίας. Επιστήμονες από όλο τον κόσμο εργάζονται για την κατασκευή αυτού του πυρηνικού αντιδραστήρα, ενώ το έργο υποστηρίζεται και από τις εθνικές βιομηχανίες για τον απαραίτητο εξοπλισμό.

▼ Ποια είναι τα αποτελέσματα της συνάντησης ; Πόσο σημαντικό είναι το Σχέδιο Δράσης για τις χώρες της Μαύρης Θάλασσας;

▲ Στη συνάντηση συμμετείχαν χώρες με τις οποίες έχουμε ισχυρούς επιστημονικούς δεσμούς που δύσκολα διακόπτονται. Επιπλέον, συμμετείχαν χώρες-παρατηρητές, όπως η Γαλλία, οπότε ενδέχεται να παρουσιαστούν πρόσθετες δυνατότητες συνεργασίας.

Όλες αυτές οι χώρες θα κληθούν να συμμετάσχουν στις εκδηλώσεις που θα διοργανώσουμε στη νότια Ρωσία, κατά τη διάρκεια της προεδρίας μας στον Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας Εύξεινου Πόντου, από τον Απρίλιο έως το Νοέμβριο του 2006. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον, δε, αναμένεται να έχουν οι ξεχωριστές εκδηλώσεις για τους νέους επιστήμονες που έχουν προγραμματιστεί για το Σεπτέμβριο του 2006.

Το Σχέδιο Δράσης που υιοθετήθηκε στη συνάντηση προβλέπει τους γενικούς όρους συνεργασίας των χωρών μας. Τώρα, πρέπει να διαμορφώσουμε αναλυτικό πρόγραμμα εργασίας, με σαφείς κατευθύνσεις και δράσεις. Ελπίζουμε πως μέχρι τον Απρίλιο θα έχουμε συναποφασίσει για τα βασικά σημεία του προγράμματος αυτού. ■

"Έχουμε υιοθετήσει ένα εθνικό πρόγραμμα αριστείας για την έρευνα που ενθαρρύνει τη χρηματοδότηση διεπιστημονικών κοινοπραξιών"

Συνέντευξη με τον Anton Anton, Ειδικό Γραμματέα του Υπουργείου Παιδείας και Έρευνας της Ρουμανίας

▼ Πώς θα περιγράφατε την κατάσταση στην οποία βρίσκεται σήμερα η έρευνα και η τεχνολογία στη χώρα σας;

▲ Η εικόνα που παρουσιάζει σήμερα η έρευνα και η τεχνολογία στη Ρουμανία δεν είναι πολύ ικανοποιητική. Τα κονδύλια για την έρευνα είναι πολύ περιορισμένα και κυμαίνονται μεταξύ 0,2% και 0,75% του ΑΕΠ για τη φετινή χρονιά, ποσοστό το οποίο απέχει πολύ από τις ανάγκες της χώρας. Οι περιορισμένες χρηματοδοτήσεις, σε συνδυασμό με τις περιορισμένες προοπτικές σταδιοδρομίας των νέων ερευνητών στον επιστημονικό κλάδο έχουν οδηγήσει την έρευνα σε αυτό που εγώ αποκαλώ θέση της "Σταχτοπούτας". Συνεπώς, καθήκον και πρόθεση της κυβέρνησης είναι να δώσει στην έρευνα τη θέση που της αξίζει. Προς την κατεύθυνση αυτή έχουμε ήδη λάβει συγκεκριμένα μέτρα. Πρώτον, έχουμε εφαρμόσει ένα ανταγωνιστικό

σύστημα κατανομής των κονδυλίων για έρευνα. Επίσης, ενθαρρύνουμε θερμά τη συμμετοχή των ερευνητικών ομάδων της χώρας μας στα ερευνητικά προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σε διμερείς πρωτοβουλίες και σε κοινές ερευνητικές δράσεις με εταίρους απ' όλη την Ευρώπη. Προκειμένου να ενισχύσουμε την ικανότητα των ερευνητικών ομάδων της Ρουμανίας να απορροφούν κονδύλια από το εξωτερικό, που όπως έχουμε διαπιστώσει δεν βρίσκεται σε ικανοποιητικό επίπεδο, υιοθετήσαμε ένα εθνικό πρόγραμμα αριστείας για την έρευνα.

▼ Ποια είναι τα κύρια χαρακτηριστικά του προγράμματος αυτού;

Τα κύρια χαρακτηριστικά αυτού του εθνικού προγράμματος είναι τα εξής: Πρώτον, έχει καταρτιστεί με βάση τις θεματικές ενότητες του 7ου Προγράμματος Πλαισίου (7ο ΠΠ), με στόχο την εξοικείωση των ρουμανικών ερευνητι-

κών ομάδων με το προσεχές Πρόγραμμα Πλαίσιο. Δεύτερον, ενθαρρύνει τη χρηματοδότηση κοινοπραξιών τις οποίες απαρτίζουν διεπιστημονικές ερευνητικές ομάδες που εργάζονται σε παρόμοια θέματα, και όχι τη χρηματοδότηση μεμονωμένων ομάδων.

Όσον αφορά στον προϋπολογισμό και την κατανομή των κονδυλίων, η τακτική έχει επίσης αλλάξει. Στο παρελθόν δίναμε συνήθως πολύ μικρά ποσά σε μεγάλο αριθμό ερευνητικών ομάδων. Αυτή η "σοσιαλιστική" προσέγγιση του "όλοι από λίγο" δεν είχε αποτέλεσμα μέχρι σήμερα. Τώρα, αφενός ο προϋπολογισμός έχει αυξηθεί σημαντικά (περίπου 15 φορές μεγαλύτερος σε σύγκριση με παλαιότερα), αφετέρου ο αριθμός των χρηματοδοτούμενων προγραμμάτων έχει μειωθεί.

Στο πλαίσιο του ίδιου προγράμματος έχουμε εισαγάγει συγκεκριμένες δράσεις για το ανθρώπινο δυναμικό. Για πρώτη φορά καθιερώσαμε προγράμματα έρευνας σε μετα-διδακτορικό επίπεδο, προγράμματα εσωτερικής κινητικότητας και προγράμματα επανόδου που παροτρύνουν τους νέους επιστήμονες που σπουδάζουν στο εξωτερικό να επιστρέψουν και να εργαστούν στη Ρουμανία. Επιπλέον, διοργανώνουμε εκπαιδευτικά σεμινάρια σε θέματα διαχείρισης της έρευνας που απευθύνονται σε άτομα ηλικίας μέχρι 40 ετών. Αυτή η ηλικιακή "διάκριση" είναι απαραίτητη επειδή χρειαζόμαστε νέους να αναλάβουν τη διαχείριση. Και οι νέοι μπορεί να έχουν μεν τις ικανότητες, χρειάζονται όμως ειδική κατάρτιση για να διαπρέψουν.

Άλλη σημαντική πρωτοβουλία είναι το διεθνές πρόγραμμα συνεργασίας. Η κεντρική ιδέα είναι να συγκεντρωθούν ερευνητές από διάφορες περιοχές και να τους δοθεί η ευκαιρία να γνωρίσουν ο ένας τον άλλον, έτσι ώστε να μπορέσουν να συνεργαστούν και να υποβάλουν προτάσεις από κοινού.

Τέλος, προβλέπεται η βελτίωση της ερευνητικής υποδομής. Τα εργαστήριά μας είναι αρκετά παλαιά και χρειάζονται αναβάθμιση. Δεδομένου ότι ο εξοπλισμός έχει συνήθως υψηλό κόστος, τα κονδύλια κατατέμονται μέσω ανταγωνιστικών προσκλήσεων εκδήλωσης ενδιαφέροντος για τη βελτίωση ή ακόμη και την ίδρυση νέων ερευνητικών εργαστηρίων.

Όσον αφορά στις διαδικασίες συμμετοχής, έχουμε εισαγάγει πολλά πρωτοποριακά στοιχεία, όπως την on-line διαδικασία αξιολόγησης. Η επεξεργασία των εγγράφων που υποβάλλονται γίνεται ηλεκτρονικά από τρεις ανεξάρτητους αξιολογητές που επιλέγονται τυχαία, μέσω υπολογιστή, για κάθε πρόταση. Οι αξιολογητές μπορούν να δουν ο ένας τα σχόλια του άλλου μόνον εφόσον ολοκληρώσουν την αξιολόγηση και χρειάζεται να λάβουν ομόφωνη απόφαση. Άλλη καινοτομία είναι το ότι ζητάμε οι προτάσεις να υποβάλλονται στα αγγλικά. Αυτό είναι σημαντικό διότι, πρώτον, οι αξιολογητές μερικές φορές προέρχονται από άλλες χώρες και, δεύτερον, οι συμμετέχοντες θα πρέπει

να συνηθίσουν να διατυπώνουν τις προτάσεις τους στα αγγλικά ενόψει της μελλοντικής συμμετοχής τους σε προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

▼ Το εθνικό ερευνητικό πρόγραμμα επικεντρώνεται σε μεγάλο βαθμό στο 7ο Πρόγραμμα Πλαίσιο. Πώς θα περιγράψατε τη συμμετοχή των ερευνητικών ομάδων της Ρουμανίας στα προηγούμενα Προγράμματα Πλαίσιο;

▲ Οι ρουμανικές ερευνητικές ομάδες είχαν μέτρια συμμετοχή στο προηγούμενο Πρόγραμμα Πλαίσιο. Συμμετείχαν μεν, αλλά όχι δυναμικά. Δεν ήμασταν καλά προετοιμασμένοι για το 6ο ΠΠ και για αυτό ακριβώς αποφασίσαμε να θέσουμε σε εφαρμογή αυτό το εθνικό πρόγραμμα που επικεντρώνεται στο 7ο ΠΠ. Οι ερευνητές μας θα προετοιμαστούν εγκαίρως με σεμινάρια κατάρτισης και, όταν δημοσιευτούν οι πρώτες προσκλήσεις για το νέο Πρόγραμμα Πλαίσιο, αναμένουμε ένα μεγάλο αριθμό Ρουμάνων ερευνητών να υποβάλουν προτάσεις.

▼ Ποιες είναι οι κύριες θεματικές προτεραιότητες της εθνικής στρατηγικής για την έρευνα;

▲ Δυστυχώς, η ανάπτυξη εθνικής στρατηγικής για την έρευνα είναι κάτι καινούργιο για μας. Στο παρελθόν, οι ερευνητικές στρατηγικές είχαν αναπτυχθεί με βάση μία προσέγγιση «από την κορυφή προς τα κάτω», με αποτέλεσμα κάποιες φορές να μην είναι ρεαλιστικές. Κύριο μέλημά μου όταν ανέλαβα αυτή τη θέση ήταν, μεταξύ άλλων, η διεξαγωγή της πρώτης εθνικής προοπτικής διερεύνησης. Έχουμε ήδη δημιουργήσει το δικτυακό τόπο προοπτικής διερεύνησης για το κοινό, στον οποίο συμμετέχουν πολλές και ποικίλες ομάδες, παράγοντες και εκπρόσωποι κοινωνικών φορέων, και επιστήμονες. Τα αποτελέσματα της προοπτικής διερεύνησης θα μας βοηθήσουν να προσδιορίσουμε τις κύριες κατευθυντήριες που θα πρέπει να ακολουθήσουμε μετά το 2007.

▼ Τι προσδοκάτε από την πρωτοβουλία για επιστημονική συνεργασία των χωρών του Εύξεινου Πόντου;

▲ Η πρωτοβουλία αυτή είναι εξαιρετικά σημαντική. Οι χώρες στην περιοχή του Εύξεινου Πόντου διατηρούσαν ανέκαθεν δεσμούς μεταξύ τους, χάρη στο κοινό ιστορικό και πολιτισμικό παρελθόν. Τα γεωγραφικά σύνορα που χωρίζουν τις χώρες δεν μας εμποδίζουν να έχουμε κοινά συμφέροντα. Έχουμε κάνει παρόμοια λάθη και αποτελεί πλέον καθήκον μας να βελτιώσουμε τη σημερινή κατάσταση. Επιπλέον, οι διμερείς συνεργασίες μας με χώρες όπως η Ελλάδα, η Τουρκία, η Βουλγαρία, η Σερβία-Μαυροβούνιο και η Ουκρανία, ήταν πάντα γόνιμες. Είναι όμως σημαντικό να ενισχύσουμε ακόμη περισσότερο το θεσμό αυτού του δικτύου συνεργασίας. ■

Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας Ευξείνου Πόντου (ΟΞΕΠ)

<http://www.bsec-organization.org>

Ελληνική Προεδρία - Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας Ευξείνου Πόντου

http://www.mfa.gr/greek/foreign_policy/chairmanship/index.html

Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας (ΓΓΕΤ)

<http://www.gsrt.gr>

Διεθνές Κέντρο Μελετών Ευξείνου Πόντου (ΔΙΚΕΜΕΠ)

<http://www.icbss.gr>

EU International Scientific Cooperation Policy (DG Research)

http://www.europa.eu.int/comm/research/iscp/index_en.cfm

